

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An sit licitum foeminis uti vestibus virorum? Et quid è contra? Ex p. 5.
tr. 7. r. 25.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

quæ energica libidinis species ingeritur oculis spectantium, dicendum sit: etiam si enim ex intentione non fierent, cum ex obiecto rei, & infirmitate humana soleat istis libido moueri, iudicet, inquam, quomodo iste ornatu ab impudico possit separari, aut in iudicio Dei, & conscientie excusari: Et hæc omnia docet Marchant. *vbi supra*, quæ nimis, vt cor, plausibilia erunt nostro carissimo, & pio Patri Alberto.

9. Verum in Compendio Patris Layman edito Moguntia 1637. lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 11. Ita habetur: Mulier peccat mortaliter, si sciat aliquem lapsurum in mortale ob aspectum eius, & pulchritudinem luxu vestium; item si habitus eius sit torpis, & per se, ac directe ad libidinem prouocans; item si inducat morem nudo pectore incedendi, secus si sit modesta. Ita ibi, quod mihi placet.

RESOL. XII.

An femina Nobilis possit Choreas ducere, si timeat aliquem in particulari arrepturum occasionem peccandi? Ex p. 5. tr. 7. Ref. 25.

§. 1. **P**ro decisione huius casus adducam hic verba Hurtado de Mendoza in 2. 2. disp. 173. sect. 29. §. 319. vbi sic ait: Choreæ non sunt de se illicitæ: possunt enim honestissime duci etiam inter personas diuersorum sexuum, vt contingit in Principum anis, & Nobilium domibus; vbi Principes feminæ, & honestæ matronæ choreas ducunt, quin iuste possit eas aliquis damnare peccari. Vnde quando ipse honesto motu pedes referunt ad numeros, si timeant aliquem vage & confusè accepturum occasionem ruinæ, non tenentur abstinere ab illa actione quia ille timor est communis infinitis rebus, à quibus non propterea tenemur abstinere; nihil enim est, quo non abutatur hominum prauitas. Si verò aliqua femina pudenter timet aditare aliquem in particulari accepturum occasionem ruinæ, distinguendum est, si non potest, nisi incommodè abstinere à chorea, non tenetur abstinere. e. g. si femina prouocetur à viro nobili, qui in iniuriam referret, nisi femina prodeat; & aditantes habebunt occasionem malæ suspitionis, si verò commodè potest, tenetur abstinere, si alius peccat ex passione: si autem ex malitia, & potest sine aliquo incommodo id vitare, tenetur; at verò non tenetur se priuare oblectatione illa honesta, & communi aliis feminis propter alius malitiam, aliquando verò tenetur propter passionem. Malitia autem colligitur ex diuturnitate, passio enim non multum durat, sed ardet subito occasione aliqua de repente fomitem suggerente. Ita ille, & ego.

RESOL. XIII.

An sit licitum feminis uti vestibus virorum?
Et quid è contra? Ex part. 5. tract. 7. Ref. 32.

§. 1. **A**d hunc casum ita respondet Syluius in 2. 2. D. Thom. quest. 169. artic. 2. ad 3. vbi sic ait. Aduerte de se vitiosum esse, quòd mulier vtatur veste virili, aut è conuerso, partim quia per se indecens est quòd mulier mentiatur se virum, aut quòd vir mentiatur se mulierem: partim, quia talis commutatio est incentiuum concupiscentiæ, & præstat occasionem oculis libidinibus. Vide Ulem. Alexand. lib. 3. paragog. cap. 3. Non tamen ita est de se vitiosum, quasi sit per se, seu natura sua malum, sicut mendacium, fornicatio, & alia huiusmodi, sed quia

est de numero earum actionum, quæ absolute consideratæ deformitatem, seu inordinationem quamdam important, ac nihilominus circumstantiis quibusdam aduenientibus bonæ efficiuntur, de quarum numero S. Thom. quodl. 9. art. 15. dicit esse habere plures præbendas. Est ergo de se vitiosum, quia speciem mali habet, ac nisi per bonam aliquam circumstantiam iustificetur veri nominis, peccatum est. Hinc est quòd D. Thom. præfati articuli, scribit illam vestium sexui propriarum mutationem posse aliquando fieri absque peccato, veluti propter necessitatem, vel causa se occultandi ab hostibus, vel propter defectum alterius vestimenti, vel propter aliquid aliud huiusmodi. Si autem absque simili causa fiat solùm ex leuitate, & absit tam scandalum, quàm intentio periculùmque libidinis, peccatum erit veniale, mortale verò si sit intentio, vel periculum lasciuie, aut alioquin notabile scandalum. Hæc Syluius.

RESOL. XIV.

An sit licitum in diebus festis occupare puellas in faciendis Recamaturis?

Et quo deducitur, an pictura sit opus seruale? Ex p. 6. tr. 6. & Misc. 1. Ref. 15.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Armilla *Sup. hoc lege Resoluciones postas in vlt. not. huius Ref.* *verb. festum, num. 21. Azorius part. 2. lib. 1. c. 27. q. 6. & nouissimè Author Casuum conscientie Bononiae discussorum anno 1635. mense Martio, casu 2. vbi sic habetur. Valde probabile est Casum non peccare occupando suas puellas diebus festiuis in faciendis Recamaturis, vt artem addiscant: tum quia eas occupat in re quæ non est ita seruilis, vt sit omnino seruorum propria; sed est, quamuis mechanica, ita tamen nobilis, vt à qualibet libera, & ingenua persona absque seruitutis nota exerceri possit, & de facto multæ sunt nobiles feminae, quæ huiusmodi arte delectantur, eamque sæpissimè frequentant, cum sit ars persimilis arti pingendi, quæ à pluribus non vulgaribus Doctoribus æstimatur ars liberalis, cum pingere nihil aliud sit quàm lineas ducere, colores apponere, ac dispositis artificiose coloribus figuras inducere, quæ hominem etiam liberum ac nobilem non dedecent. Tum quia non minus personæ in pingendo cum acu, quàm studiosi literarum in studendo quadam animi voluptate capiuntur, ac detinentur, quòd signum est artem istam, si non est omnino liberalis, certè ad liberalem valde accedere, quippè quæ ad animum recreandum instituta sit liberòque animo non indigna, vt est pictura, neque enim implicare videtur aliquibus idem opus esse seruile & non seruile variatis circumstantiis, vt de pictura refert Bonacina. Tum denique quia non minus licitum videtur diebus festis pingere acu quam penicillo: sed hoc à pluribus Doctoribus conceditur artis præsertim discendæ, temporis fallendi, & animi recreandi gratia. Ergo, &c.*

2. Sed an hæc opinio sit probabilis remitto iudicio aliorum. Quòd verò argumenti à pictura ad Recamaturam possit procedere, patet apud Azorium *vbi supra*, & Castum Palaum *tom. 2. tract. 9. punct. 6. num. 6. licet ipse ibi sentiat picturam esse opus seruile. Quòd verò excusentur puellæ laborantes in diebus festis ad vitandam otiositatem tenent Villalobos, Ioannes de la Cruz, Emmanuel Sà, quos ego citavi in 3. part. tract. 5. resolu. 8. quibus adde Marchantium in Resol. Doctor. Super Decalogum cap. 3. q. 2. Syluestrum verb. Dominica quest. 5. conclus. 4. & Ghilinum in summ. ver. Festum n. 2. littera. 1. licet Sanchez*

Pro pictura inf. in Ref. 20 §. 1. ad medium.

Quæ nunc hæc sequetur, in §. Notandum est etiam hic

obiter, & inf Sanchez, in opusculis tom. 2. lib. 5. cap. 2. dub. 18. in Ref. 20. §. vii, num. 13. contrariam sententiam veriore existimet, quia potest otiositas vitari exercendo aliud opus bonum licitum: id est, ut dixi, an hæc opinio sit probabilis, tu cogita?

RESOL. XV.

An sit peccatum mortale, si in omnibus festiuis diebus, quis exerceat, v. g. per mediam horam opus seruale?

Et explanatur, si aliquis singulis diebus festiuis labores per spatium duarum horarum, non peccare mortaliter.

Et similiter notatur non esse peccatum mortale, si quis efficiat, ut multi eodem die, vel diuersis festiuis magna parte temporis laborent, si omnium labor vniatur, & singuli tantum modico tempore.

Et an si quis distinctis vicibus eademmet festiuis diebus serualia exerceat, ita ut in singulis vicibus paruum temporis insumat, at totum tempus sit notabile, peccet mortaliter?

Et an, qui Templorum parietes tapetibus, & anlais ornant, possint hanc artem exercere in diebus festiuis sine peccato mortali?

Et an puella laborans in diebus festiuis ad euitandum otium, excusetur à peccato? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 8.

Sup. hoc in §. 1. A ffirmatiuum docet Toletus lib. 4. c. 25. n. tom. 8. tr. 3. Ref. 3. inter c. 17. n. 3. nam in opere seruali cum sit opus materia-medium, & se, datur continuatio, & extensio materiae: licet detur discontinuatio in ipsis diebus.

2. Sed si hæc opinio esset vera, vix vix operariis; id est negatiuam sententiam affirmendam esse puto, quam docet Sanchez in summa tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 12. vbi sic ait. Si quis distinctis vicibus eademmet festiuis die serualia exerceat, ita ut singulis vicibus paruum temporis insumat, ac totum tempus sit notabile peccabit lethaliter. Secus si in diuersis diebus, etiam si habeat propositum singulis diebus paruo tempore laborandi. Ita ille. *Vnde ego puto, quod

si aliquis singulis diebus festis laboraret per spatium duarum horarum, non peccaret mortaliter, quia dictæ materiae parvæ non continuantur, neque coalescunt in vnum; sicut si in diebus diuersis ieiunij paruum quispiam singulis diebus comederet, etsi simul haberet propositum; sic singulis illis diebus comedendo non peccaret, neque ieiunium frangeret.

* Sup. hoc inf. in §. vii. huius Ref. &c.

3. Notandum est etiam cum Sanchez vbi supra non esse similiter peccatum mortale, si quis efficiat, ut multi eodem, vel diuersis festis, magna temporis parte laborent, si omnium labor vniatur, & singuli tantum modico tempore, quia illa modica singulorum tempora minime vniuntur, & cuiuslibet culpa non est nisi venialis. Ergo &c. Sed post hæc scripta inveni omnia supradicta docere cum Sanchez Martinum Bonacinam tract. de legibus, disp. 5. quest. vnic. punct. 3. num. 3. & 4. vnde non est audiendus Fagundez, nam eius opinio esset laqueus omnium operatoriorum.

Sup. hoc in Ref. not. 1. in eod. ver.

4. Notandum est etiam hic obiter, quod puella laborans in diebus festiuis ob euitandum otium, excusetur ab Emanuele Sà ver. festum, n. 6. Ioanne de la Cruz in direct. conscient. part. 1. prac. 3. art. 1. dub. 1. concl. 4. Villalobos in manuali Confessor. c. 22. num. 99. vbi etiam hæc verba asserit. [Las obras seruales que se pueden hazer secretamente, como coser,

Sup. hoc in Ref. not. 1. in eod. ver.

Et c. son licitas en fiesta, quando se hazen por limosna.] & idem docuit in summa tom. 2. tract. 3. 2. dub. 1. num. 10. vbi citat pro hac sententia Angelum Syluestrum, & D. Antoninum. Sed an probabiliter iudicent viri docti, nam aliqui hoc non admittunt, & quia de operibus seruilibus in diebus festiuis incedit sermo, ponam hic dubium, de quo ipso die interrogatus fui.

5. An qui templorum parietes tapetibus, anlais ornant, possent hanc artem exercere sine peccato mortali in diebus festiuis? Respondeo (quicquid asserant Conradus in resp. part. 2. q. 233; & alij) ita facientes non peccare mortaliter, etiam si antecesserint diebus talia ornamenta ponere possint, & ita docet Bonacina de legibus, disp. 5. q. vnica, punct. 3. n. 3. citans Suarez, Caietanum, & Toletum quibus ego addo Fagundez prac. 2. lib. 1. c. 4. n. 4. cum aliis penes ipsum.

6. Nota etiam quod in 2. part. tract. 1. missal. lan. 2. resol. 36. cum Filiucio docui, quod si aliqui in diebus festiuis laboret per spatium duarum horarum, non peccaret mortaliter. Et hæc sententiam præter Filiucium, tenet etiam eadem Societas Iacobus Granado in part. 2. D. Thoma. contr. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 6. n. 54.

RESOL. XVI.

An agalones, seu muliones possint cum bestijs, aut vhedis oneratis iter inchoare in diebus festiuis? Et an qui per duas horas laborant in diebus festiuis, excusetur à peccato mortali ratione paruitatis materiae? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 36.

§. 1. R Espondet Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 27. num. 3. distinguendo, nam si iter ante diem festum bona fide inchoatum est, cum his oneribus excusatur continuatio, vel propter publicam vtilitatem, ad quam necessarium læpè est, vbi ne mora hæc transportatio rerum, & mercium fieri, vel certè propter vitandum graue nocuumtum, quod paterentur dicti agalones, seu muliones si cogenter omnibus diebus festis quiescere, quocirca iter agendo peruenirent. De inchoatione vero cum dictis rhedis, seu curribus, & bestijs oneratis non est facile admitenda consuetudo quam Caiet. 2. 2. q. 122. art. 4. abusum vocat; quia aduertit, quod si muliones ducant mulos sine oneribus, non est illicitum ita progredi, vel ab vno in alium locum transferre animalia in die festo, quia id solum est iter facere, & non habet adiunctum opus seruale. Hoc etiam docet Regin. tom. 1. lib. 19. cap. 4. num. 50. & Franc. Galleti in margarita cas. conf. vers. summ.

2. Sed ego puto, audita Missa, raro in prædictis agalones inchoando iter cum bestijs oneratis, peccare mortaliter. Nam inchoatio talis itineris labor est prohibita, quia habet adiunctam circumstantiam, includentem opus seruale, & onera leuare, vel imponere; quod quidem de se seruale est. At dicti agalones in his oneribus leuandis, vel imponentibus tempus notabile non consumunt; ergo ratione paruitatis materiae, à peccato mortali excusabuntur.

3. Quanam verò sit paruitas materiae excusans à tali peccato, incertum est Azor. p. 3. lib. 1. cap. 27. num. 9. 5. Bonac. tract. de leg. disp. 5. q. vnica, punct. 3. n. 2. & Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 16. c. 3. n. 5. putant spatium vnius horæ esse paruum notabilem, tantum Suarez de Relig. tom. 2. cap. 31. num. 2. putat hæc esse nimiam, & rigorosam restrictionem, quia respicitur